

RECENZJE

L. Lanier, P. Joly, P. Bondoux, A. Bellemère — **MYCOLOGIE ET PATHOLOGIE FORESTIÈRES (MIKOLOGIA I FITOPATOLOGIA LEŚNA)**. Wydawnictwo Masson, Paryż — Nowy Jork — Barcelona — Mediolan. Tom I 1978, tom II 1976.

Dzieło zbiorowe, opracowane przez 4 głównych autorów i 6 współautorów, poprzedzone przedmową prof. G. Viennot-Bourgin, składa się z 2 tomów: I. Mycologie forestière (Mikologia leśna), s. XIII + 487; II. Pathologie forstièrè (Fitopatologia leśna), s. XV + 478.

Tom I. Mikologia leśna dzieli się na wstęp i 9 rozdziałów.

We wstępie scharakteryzowano rolę grzybów w lesie, cel i podział pracy oraz nazewnictwo. Przyjęto nomenklaturę powszechnie stosowaną przez mikologów francuskich, podając również nazwy bardziej znane leśnikom lub mające długą tradycję.

W rozdz. 1 (22 s.) przedstawiono ogólną charakterystykę grzybów: aparat wegetatywny, cytologię i wzrost plechy, odżywianie się, rozmnażanie, rozprzestrzenianie się i kiełkowanie zarodników, znaczenie grzybów dla biologii środowiska, klasyfikację grzybów.

Rozdz. 2 (40 s.) jest poświęcony ogólnej charakterystyce grzybów wyższych, w szczególności sposobom przekazywania cech genetycznych i procesowi morfogenezy.

Rozdziały 3—9 stanowią opracowania systematyczne grzybów: rozdz. 3 (54 s.) — *Basidiomycetes* I: ogólne wiadomości o podstawczakach i systematyka *Holobasidiomycetes*; rozdz. 4 (25 s.) — *Basidiomycetes* II: *Phragmobasidiomycetes*, *Ustilaginales* i *Uredinales*; rozdz. 5 (129 s.): *Ascomycetes* I: ogólne wiadomości o workowcach i systematyka *Discoascomycetes* i *Tuberoasco-*

mycetes; rozdz. 5 (86 s.) — *Ascomycetes* II: *Pyrenomycetes* i inne grupy; rozdz. 7 (41 s.) — *Deuteromycetes* (*Fungi imperfecti*): wiadomości ogólne o grzybach niedoskonałych i systematyka *Coelomycetes* i *Hyphomycetes*; rozdz. 8 (43 s.) — grzyby niższe — *Zygomycetes* i grupy pokrewne oraz „*Phycomycetes*” (= *Phycomycotina*) (= *Phycomycophytes*); rozdz. 9 (9 s.) — *Myxomycetes* i grupy pokrewne (*Myxomycotina*).

Rozdziały systematyczne zawierają klucze do oznaczania rzędów, rodzin i rodzajów oraz opisy ważniejszych gatunków.

Tom II. Fitopatologia leśna składa się z 11 rozdziałów.

Rozdz. 10 (7 s.) stanowi wprowadzenie do fitopatologii leśnej, informuje co jest jej przedmiotem oraz zawiera krótki rys historyczny.

Rozdz. 11 (22 s.) — Definicja i rozwój chorób; symptomatologia. Scharakteryzowano rodzaje chorób, ich objawy, zdefiniowano podstawowe pojęcia z zakresu fitopatologii, przedstawiono zagadnienie stanu równowagi między rośliną-gospodarzem a pasożytem oraz zagadnienia związane z oznaczaniem patogenów.

Rozdz. 12 (28 s.) — Zdrowie drzewa — stanowi krótkie przypomnienie podstawowych wiadomości z zakresu fizjologii drzew leśnych w powiązaniu z fitopatologią oraz dość obszernie omówienie mikoryz i ich znaczenia dla drzew.

W rozdz. 13 (40 s.) — Choroby pochodzenia fizjologicznego (choroby abiotyczne) — omówiono choroby powodowane przez czynniki klimatyczne, uszkodzenia drzew powodowane przez niekorzystne warunki glebowe, w szczególności zakłócenia w odżywieniu i zapotrzeniu w wodę oraz choroby po-

wodowane przez substancje toksyczne (naturalne, zanieczyszczenia powietrza, herbicydy).

Rozdz. 14 (18 s.) — Choroby w szkółkach — w zasadzie jest w całości poświęcony zgorzeli siewek, omówiono objawy chorobowe, grzyby wywołujące zgorzel, biologię i warunki ich rozwoju (współzależność między patogenami, roślinami-gospodarzami i czynnikami glebowymi) oraz sposoby zwalczania.

Rozdz. 15 (32 s.) — Zgnilizny — dotyczy przede wszystkim huby korzeni i opieńki miodowej, pokrótce omawia także kilka innych grzybów. Omówiono znaczenie gospodarcze tych patogenów, objawy chorobowe, rozwój choroby, rozprzestrzenianie się choroby, reakcje obronne gospodarzy, metody zwalczania.

W rozdz. 16 (26 s.) — Rozkład drewna — autorzy omawiają najpierw ogólnie grzyby rozkładające drewno, typy rozkładu, zależności między różnymi gatunkami drzew oraz grzybami powodującymi rozkład, a następnie grzyby rozkładające drewno poszczególnych gatunków drzew iglastych i liściastych.

Rozdz. 17 (40 s.) — Bakteriozy, wirozy i mikoplazmozy — zawiera ogólną charakterystykę patogenicznych bakterii drzew leśnych, wskazówki dotyczące oznaczania bakterii (izolowanie, cechy morfologiczne itp.), klasyfikację bakterii fitopatogenicznych oraz opis wielu chorób bakteryjnych drzew. W podobny sposób, choć w znacznie mniejszym zakresie, przedstawiono wirozy i mikoplazmozy drzew.

W rozdz. 18 (94 s.) omówiono choroby drzew iglastych, w rozdz. 19 (126 s.) — choroby drzew liściastych.

Treść obu rozdziałów jest ułożona według rodzajów drzew (choroby jodły, świerka, sosny, jedlicy, modrzewia, innych iglastych; choroby dębu, kasztana, topoli, wierzby, wiązu, buka, innych liściastych).

Przy poszczególnych rodzajach drzew podano tabelaryczny przegląd

chorób na nich występujących, a następnie opisy ważniejszych chorób i sposoby ich zwalczania.

Rozdz. 20 (32 s.) jest poświęcony sposobom zwalczania chorób: eliminowanie patogenów (m. in. przez kwaran-tanę), usuwanie źródeł infekcji przez niszczenie porażonych roślin lub ich części, zapobieganie metodami fizycznymi, chemicznymi i biologicznymi), selekcja odpornościowa, zwalczanie zintegrowane.

Książka, opracowana przez zespół wysokiej klasy specjalistów, jest dziełem na wskroś nowoczesnym. Właściwy dobór materiału stanowi o dużej wartości naukowej dzieła, w którym również wytrawni specjaliści znajdą ciekawe informacje, natomiast przejrzysty układ i przystępna forma opracowania umożliwiają korzystanie z książki także mniej zaawansowanym w przedmiocie czytelnikom. Wartość dzieła (drukowanego na Węgrzech) podnosi piękna szata graficzna, doskonałe ilustracje (rysunki, fotografie, barwne tablice). Książka zawiera bogatą literaturę z całego świata, zamieszczaną po poszczególnych rozdziałach.

Książka stanowi dużą pomoc dla leśników, rolników (właściciele lasów), mikologów i fitopatologów.

Stefan Łukomski

Wolfgang Schwenke: DIE FORST-SCHÄDLINGE EUROPAS, ZWEITER BAND — KÄFER. Verlag Paul Parey Hamburg — Berlin 1974.

Wymieniona w tytule książka stanowi drugi tom ukazującego się stopniowo 5-tomowego opracowania obejmującego wszystkie grupy zwierząt powodujących szkody w lasach Europy. Potrzeba wydawnictwa, które by w zwarty sposób podsumowało aktualny stan wiedzy o zagadnieniach związanych z ochroną lasu przed wszystkimi grupami zwierząt, a nie tylko przed